

Nové výsadby stromů na Kyjovsku – možnosti, kontext a návrh prvního kroku

Pavel Prokeš

Jan A. Šturma

Vymezení území

Území je vymezeno ORP Kyjov; studie se týká těchto katastrů:

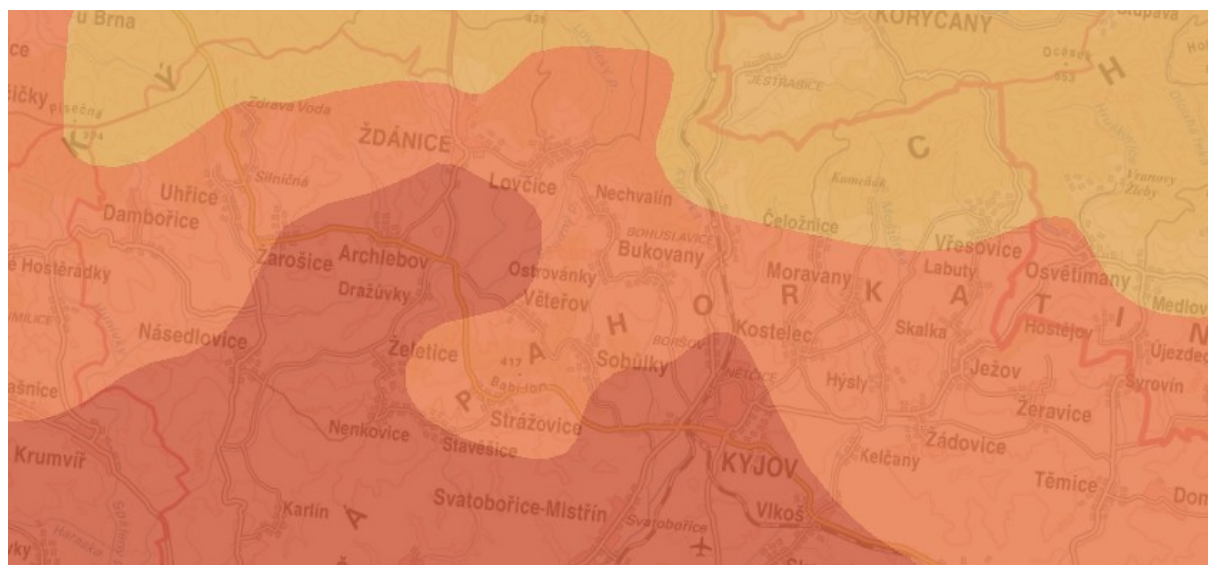
Vymezení území předkládané studie.

Současný stav kulturní a zemědělské krajiny Kyjovska a její hlavní rysy

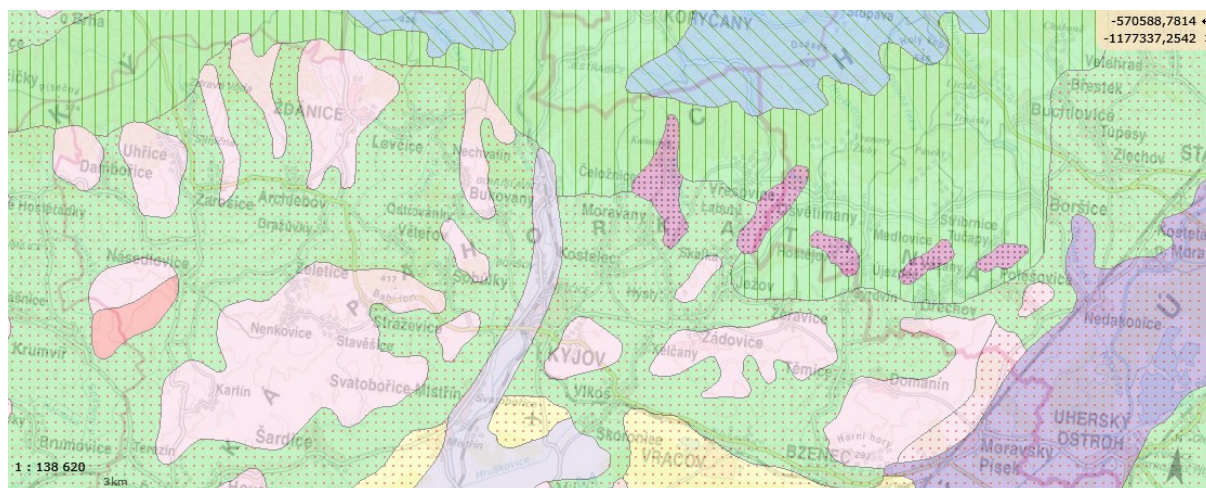
Kyjovsko je krajina na úpatí Chřibů a Ždánického lesa i severním okraji Vídeňské pánve: jeho střední polohy zabírají mohutné bezlesé úvaly s často poměrně dramatickým reliéfem a hlubokými vrstvami spraše. Horní části území jsou spíše pískovcové, kyselé a zasahující na spodní hranu mezofytika, zatímco spodní hrana území zabírá okraj nejteplejší a nejsušší části České republiky a obsahuje jemnozrnnou mosaiku podmáčených (a ve většině případů brutálně meliorovaných) niv a váťých písků.

Ovocné a solitérní stromy na Kyjovsku

Nejčastějším stromovým solitérem je lípa a třešeň. Řídké porosty třešní

Klima popisované oblasti. Tmavě červená barva – T4 (teplá oblast; cihlová) - T2; žlutá – MT11 (mírně teplá oblast)

Mapa potenciální přirozené vegetace. Zelené tečkované a pruhované polygony značí panonskou dubohabřinu, fialový pruh údolní jasanu – olšové luhy, fialové polygony doubravy na spraši, fialová barva mochnové doubravy a žlutá borové doubravy na písku. Červený ostrůvek v pravé části mapy u Násedlovic je lokalitou teplomilné dřínové doubravy.

Expozice svahů v území. Nejprůzračnější podmínky se nachází na svazích s jihovýchodní až jihozápadní orientací.

Strategie a filosofie nové výsadby

Návrhy jednotlivých nových výsadeb vycházejí především ze současného krajinného kontextu: jednak ze stanovištních podmínek jednotlivých lokalit, jednak z historické a současné struktury krajiny. Při výběru druhů pro jednotlivé výsadby jsme však i v místech, kde byla kulturní zemědělská krajina prakticky zničena, brali v potaz potenciální přirozenou vegetaci, současné enviromentální podmínky. V několika případech byl zvolen i experimentální přístup, volba dřevin byla spíše inspirována pokusem vytvořit zajímavou a neobvyklou stromovou dominantu (například umístěním solitérního modřínu na úpatí Ždánického lesa).

Navrhované druhy stromů a jejich podstatné vlastnosti

Jeřáb oskeruše

Strom typický pro nejteplejší území ČR – krom Jižní Moravy se nachází ještě v teplejších úsecích Českého středohoří. Dominantní, atraktivní a dlouhověký druh jeřábu obklopený aurou neznámého původu, exotického habitu i podivného ovoce je zajímavou potenciální krajinnou dominantou, zvláště i v souvislosti s jeho exklávním a poměrně obtížně pochopitelným rozšířením ve zkoumané oblasti (na Kyjovsku se vyskytují oskeruše velmi nepravidelně a nečekaně).

Jabloň

Dřevina vhodná spíše do nejvyšších poloh území, méně do podmáčených písčitých půd v širším okolí Hodonínské doubravy. Různé druhy jableoní jsou spíše doménou záhumenků a soukromých zahrad, popřípadě enklávám na nejvyšších částech svahů Chřibů a Ždánického lesa.

Dub letní

Dlouhověký, silně dominantní strom ideální na periodicky podmáčená stanoviště potenciálních tvrdých luhů;

Třešeň

Relativně teplomilný strom, vhodný ovšem pro prakticky celé zkoumané území. Pravděpodobně nejčastější strom kulturní zemědělské krajiny, z níž se dodnes dochovaly jen zbytky extenzivních porostů na okrajích intravilánů;

Habr obecný

Spolu s dubem dominantní druh potenciální přirozené vegetace celého území. Jako solitérní dřevina se vyskytuje velmi zřídka, pokud vůbec; většinou je součástí živých plotů nebo pozdějších stádií spontánní sukcese na neužívaných úsecích zemědělské krajiny (spolu s babykou a akátem); těžištěm výskytu jsou úživnější, teplejší jižně položené úseky Chřibů a Ždánického lesa.

Hrušeň

Hrušně měly historicky v krajině Kyjovska zřejmě výraznější, dominantnější roli než dnes: často byly vysazovány jako milníky v krajině, které díky svojí dlouhověkosti přežijí několik generací lidských obyvatel a ohraničují často hranice pozemků. V současné době je hrušeň na Kyjovsku spíš méně častý strom, typický hlavně pro záhumenkové zahrady nebo okolí viničních tratí.

Většina hrušní jsou relativně teplomilné, dlouhověké a dominantní stromy.

Slivoň

Slivoně představují rozhodně nejpestřejší a nejbohatší skupinu ovocných dřevin celé oblasti. Řadím k nim vše od mirabelek po blumy; od hustých křovitých forem po relativně vysoké, dominantní solitérní stromy; jde také o skupinu pravděpodobně s nejvyšším zastoupením různých lokálních, unikátních odrůd.

Slivoně jsou dost plastický druh, schopný růst od písčité podmáčené půdy po suchou spraš, a v naší studii je tedy považujeme za nejodolnější, nejuniverzálnější druh.

Dřín

Dřín - spolu s mišpulí a oskeruší – představují „ovocnou šlechtu“ celého území a vyskytují se často v těch nejchráněnějších, nejteplejších úsecích té nejzachovalejší extenzivní zemědělské krajiny. Dřín je původně druhem teplomilných lemů a hlavně teplomilných doubrav, které se dnes na zkoumaném území zřídka, ale pravidelně vyskytují. Je ovšem také velmi starou a dnes již už velmi zřídka využívanou ovocnou dřevinou s odolným, hutným cenným dřevem.

Dřín je velmi dekorativní, dlouhověký stromokeř; v teplomilných krajinách střední Evropy je jednou z prvních jarních kvetoucích dřevin (často kvete spolu s lískou nebo hned po ní); v pozdním létě dozrávají červené peckovičky – dřínky, které mají velmi vysoký obsah vitamínu C.

Teplomilné roští

Teplomilné roští je zásadní součástí navrhovaných výsadeb všude tam, kde je krajina příliš holá, exponovaná a/nebo chybí jakékoliv vhodně designované koridory. Teplomilné roští je subdominantní součástí extenzivní zemědělské krajiny a představuje – mimo jiné – velmi důležitý biotop pro avifaunu a drobné savce. V podmínkách Kyjovska ho tvoří především kalina tušalaj (*Viburnum lantana*), brslen bradavičnatý (*Euonymus verrucosus*); brslen evropský (*Euonymus europaeus*); dřín obecný (*Cornus mas*); trnka obecná (*Prunus spinosa*); hloh obecný (*Crataegus sp.*); řešetlák počistlivý (*Rhamnus cathartica*) a svída krvavá (*Cornus sanguinea*).

Katastry jednotlivých obcí - popis rázu a stavu rozptýlené zeleně

Nechvalín

Členitá obec se značnou rozlohou ovocných sadů i ovocných solitérů. Ač je již součástí chladnějšího pásu krajiny na úpatí Chřibů, lokální mikroklima (uzavřené údolí s jihozápadní orientací) je zjevně velmi teplé, projevující se výskytem teplomilných doubrav s dubem pýřitým (*Quercus pubescens*), teplomilných trávníků a masivním pěstováním vína a meruněk.

Zvláštností je častý rozptýlený výskyt oskeruší (některé exempláře jsou velmi staré); lokálním specifikem jsou také lískové linie mezi jednotlivými pozemky, velmi bohaté na druhy teplomilných lemuů.

Katastr Nechvalína patří mezi obce s nejzachovalejší nejdiversifikovanější krajinou na celém Kyjovsku.

č. 55,56

popis: poměrně prudké, jižně orientované stráně s novodobými meruňkovými sady a vinicemi; v okolí zbytky starých zemědělských struktur na záhumencích nad vsí

výsadba: jeřáb oskeruše a jeřáb břek

kontext: v okolí se vyskytují teplomilné doubravy i - rozptýleně - solitérní oskeruše. Výsadba navazuje na kontext okolní teplomilné krajiny.

Bohuslavice

Na potoce Kyjovka (Stupava) leží obec Bohuslavice (místní část Kyjova), která spolu s potokem odděluje masiv Chřibů na severovýchodě a Ždánický les na západ od obce. Jižní část navazuje na Kyjovskou pahorkatinu a je bezlesá s intenzivní zemědělskou krajinou. Drobné zahrádkářské kolonie s vinicemi a sady se táhnou daleko do kopců až k okraji lesů. Les zde často vybíhá do zemědělské krajiny a spolu se zbytky luk, mezí a remízů vytváří malebné scenérie. Na jižních svazích lesů je zastoupena teplomilná vegetace dřínových doubrav, místy hojný je i nepůvodní akát a borovice lesní i černá. Zastoupení půd je velmi pestré, převážně jde o těžké, jílovité a v nivě potoka úrodné, středně těžké půdy.

Navrhované výsadby:

č.4 – jeřáb oskeruše (*Sorbus domestica*) – doplnění výsadby na rozcestí u kříže místo uschlé švestky, zvýšení biodiverzity v krajině

č.3 – jeřáb břek (*Sorbus torminalis*) – solitér, orientační bod v krajině, původní druh, v lesích dnes vzácný, jako solitér v krajině ojedinělý

Čeložnice

Malá obec na úpatí Chřibů, jejíž katastr ze dvou třetin na severu tvoří lesy. Menší jižní část je intenzivně zemědělsky obdělávána s převahou velkoplošných lánů orné půdy. Chybí sady, vinice jsou v menší míře kolem obce a pod lesem se zachovaly i louky. V zemědělské krajině je nedostatek krajinotvorných prvků, zachovaly se pouze okolo vodoteče a pár remízů uprostřed polí. Břehy potoka jsou porostlé vrbou a olší, dále je území nejčastěji zastoupena lípa, dub a akát. Za zmínku také stojí v obci rostoucí letitý dřín a mohutná oskeruše. Na sever od obce v lese je známá rekreační oblast Pastviny s rekreačním střediskem a chatami v jejichž blízkosti je léčivý pramen s typickým zápachem po sirovodíku, kterému místní říkají Smrdávka. Díky převládajícím jižním svahům a ochraně Chřibů od severu, je zde klima poměrně teplé a půdy jsou těžké, jílovité.

Navrhované výsadby:

č.5,6 – hrušeň planá – polnička (*Pyrus pyraeaster*) – orientační bod na křižovatkách cest, plodonosná dřevina, zvýšení biodiverzity v krajině

Moravany

Katastrální území je velmi členité a celá větší, severní část zabíhá hluboko do Chřibů a je pokryta smíšeným nejčastěji dubo-bukovým lesem na jižních svazích s dřínovými doubravami. Nachází se zde také nejvyšší bod Kyjovska, vrchol Bradlo – 543 m n.m. Samotná obec leží v jižní části chráněna z jižní strany kopci Kyjovské pahorkatiny a od severu vyšším masivem Chřibů. Jakousi pomyslnou vstupní branou do Chřibů je osada Kameňák, která ještě s přilehlými chatovými osadami je významnou lokalitou k rekreaci. Jižní část je intenzivně zemědělsky obdělávána s převážnou částí orné půdy. Ještě před pár lety zde byly meruňkové a broskvové sady, ty však noví majitelé družstva vyklučili. Svou tradici má v regionu také pěstování vinné révy a kromě lokalit kolem obce je významná také viniční trať Paní háj na jižní stráni Chřibů. Půdy jsou zde převážně těžké, jílovité. V lesích pramení několik potoků, z nichž 3 protékají jižní, zemědělskou krajinou. Nedávno byla pod Kameňákem v rámci preventivních protipovodňových opatření vybudována retenční nádrž, která částečně ovlivnila mikroklima této oblasti. Krajinné prvky se v zemědělské krajině zachovaly prakticky jen okolo vodotečí, kde dominují porosty měkkých dřevin – topol, vrba, olše.

Navrhovaná výsadba:

č.9 – dub zimní (*Quercus petraea*) – výsadba řady stromů nad retenční nádrží, oddělení objektu od polí

č.10 – lípa srdčitá (*Tilia cordata*) – doplnění ke stávající lípě na rozcestí

Kelčany

Katastr obce i obec patří k nejmenším na Kyjovsku a je nesouvisle rozdělena na tři části, kde kromě samotné obce má ještě průmyslovou zónu (původně cukrovar a lignitové doly) a místní hřbitov s přilehlými vinnými sklepy. V sedmdesátých letech minulého století byly v severní části katastru rekultivovány svahy na terasy, kde jsou dnes spíše neudržované meruňkové a broskvové sady. Divoce porostlé jsou jen svahy nad průmyslovou zónou, kde převládá akát. Severozápadně od obce protéká Hruškovský potok a před průmyslovou zónou byl obnoven rybník. Půdy jsou zde převážně sprašové, klima je teplé.

č.21

popis: alej podél polní cesty

výsadba: dřín

kontext: v okolí bývaly poměrně rozsáhlé extenzivní ovocné sady; dnes jsou pole scelená a extenzivní ovocná výsadba prakticky chybí. Dřínová linie by mohla fungovat nejen jako biokoridor, ale i jako zelený tunel, příjemný při procházení za parných letních dní. Dřín je také lemová dřevina místní potenciální přirozené vegetace.

Vlkoš

Reliéf katastrálního území je od severu svažité, kde severní členitější část postupně přechází v roviny, které navazují na jižní straně na Moravskou Saharu. Samotná obec leží v plytké dolině na levém břehu Hruškovského potoka. Ač je tato krajina silně zemědělsky obhospodařována, objevují se v ní nově realizované krajinné prvky. Úplně na severu území se zachoval zbytek původního dubo-habrového lesa Chrást a viniční tratě s vinnými sklepy – Vlkošské budy. Půdy od severu přecházejí od sprašových až po písčité na jihu katastru. Jak z popisu krajiny vyplývá, obec je od severu chráněna Kyjovskou pahorkatinou a k jihu je otevřena teplejšímu klimatu. Za zmínku ještě stojí nově vybudované rybníky na okraji obce a Vlkošské jezero na jižní straně u lesa. Z ovocných dřevin se nejčastěji pěstují meruňky a trnky (švestky), na mezích převládá akát.

Navrhovaná výsadba:

č.22 - Dřín obecný (*Cornus mas*) – výsadba 10 ks nad písčivnou, teplá lokalita stepního charakteru, možno doplnit také dubem zimním (*Quercus petraea*)

Skoronice

Obec leží uprostřed silně zemědělsky obdělávané krajiny s nedostatkem krajinných prvků. Reliéf je mírně zvlněný a protéká zde jediná vodoteč a to Hruškovský potok, který napájí místní rybník. Na jihovýchodní straně katastr navazuje na Moravskou Saharu s písčitými půdami a borovým lesem. Dva mokřady v této části katastru vyhlížejí jako oáza v poušti s bohatou flórou i faunou. Směrem na sever se reliéf mírně zvedá a převládají sprašové půdy místy s odhalenými sedimenty mořského dna. V této části je také většina viničních tratí. Na zbytcích mezí a remízů jako dřevina převládá akát s podrostem bezu černého a vlaštovičником v bylinném patře.

Navrhovaná výsadba:

č.33 – jírovec maďal (*Aesculus hippocastanum*) – vlhčí lokalita, solitér - orientační bod v krajině, momentálně konec cesty, zvýšení biodiverzity v krajině, plodonosná dřevina

č.34 – lípa srdčitá (*Tilia cordata*) – solitér, momentálně konec cesty, orientační bod v krajině

č.35 – dub zimní (*Quercus petraea*) – řada stromů podél cesty, optické vymezení cesty, rozdělení velké plochy orné půdy, původnost druhu dokazuje pár jedinců v blízkém okolí, možnost doplnit mezi stromy keře **lísky obecné (*Corylus avellana*)**

Ostrovánky

Jedna z nejmenších obcí Kyjovska, na jejímž katastru převládají intenzivně obdělávaná pole bez orientačních bodů nebo stromových solitér. Jabloňová alej je pouze na příjezdu od Bukovan; v obci samotné se nachází několik solitérních lip (včetně jednoho torza); při západním okraji se nachází homeopatické zbytky rozptýlené ovocné výsadby (třešňovky).

Ostrovánky mají zjevně výrazně méně teplé klima, dané polohou na exponované vyvýšené plošině bez výraznějších terénních tvarů. Nepěstuje se zde již víno; teplomilné doubravy se nacházejí až za okrajem katastru, na jihozápadně exponovaných okrajích náhorní plošiny.

č.53

popis: táhlá polní cesta téměř beze stromů z Ostrovánek do Sobůlek

výsadba: třešeň

kontext: v okolí cesty se vyskytují torza třešní a malý, fragmentární hrušňo – oskerušový sad; cesta je velmi prašná a exponovaná

č.54

popis: polní cesta skrz rozsáhlá intenzivní pole

výsadba: jabloň

kontext: extenzivní ovocná výsadba v této části katastru Ostrovánek téměř zanikla; vyšší poloha zde svědčí spíše odolnějším dřevinám; jabloňová alej by zde mohla fungovat i jako vítaný zdroj heterogenity jinak poměrně monotónní zemědělské krajiny

Sobůlky

Bohatě členěná obec již v nejteplejším pásu jižní Moravy; teplé mikroklima je ještě zesíleno členitým reliéfem a propojením s Kyjovem (které je vlastně úzkým propojením s klimatem okraje Vídeňské pánve).

Silnou vrstvu spraše místy střídá jílovec a - na prudkých svazích – i náznaky tzn. „bílých strání“, typických vysokou diversitou a nestabilním povrchem.

Na katastru Sobůlek roste vše, co patří k nejteplejší Jižní Moravě: v lesích dub pýřitý (*Quercus pubescens*) a dřín v častých úsecích teplomilných doubrav; na výškovém profilu směrem k Ostrovánkům pak prvně vinice s meruňkami, výš oskeruše a na hraně náhorního plateau třešně, hrušně a směrem na sever častější jabloně.

č.47, č.48, č.49

popis: strmá polní cesta v rozsáhlé polí jihovýchodně od centra obce

výsadba: dvě hrušně a jedna lípa (*Tilia x europaea*)

kontext: erozi a přehřívání nejexponovanější úsek katastru s dalekým výhledem na jih; dřívější extenzivní ovocné sady byly - spolu se zánikem maloplošné extenzivní zemědělské struktury – zničeny výstavbou poměrně rozsáhlého bývalého JZD

Svatobořice – Mistřín

Katastr se rozkládá na třech dost odlišných typech krajiny: vátých píscích na východě a jihu území, široké a silně podmáčené nivě Kyjovky a jejích přítoků v centrální části a na mocné vrstvě spraše na extenzivním úpatí Ždánického lesa, zabírající celý západní okraj obce.

Klima zde patří již do nejteplejší (T4) zóny; jeho účinek je v letních měsících zesílen téměř totální expozicí celého plochého terénu, který se nevyznačuje žádnými výraznými geomorfologickými tvary; území se tak v létě velmi silně přehřívá, v zimě je naopak celé území naprosto exponované větru a ostatním výkyvům počasí.

Západní okraj katastru je typický masivním pěstováním vína, meruněk a třešní. Místy se nacházejí vysoké porosty starých akátů; ojediněle se v okolí cest vyskytují i různě staré exempláře moruší, vzácně i mišpule. Na výrazných bodech horizontu jsou často vysazené lípy (v okolí křížků).

č.42

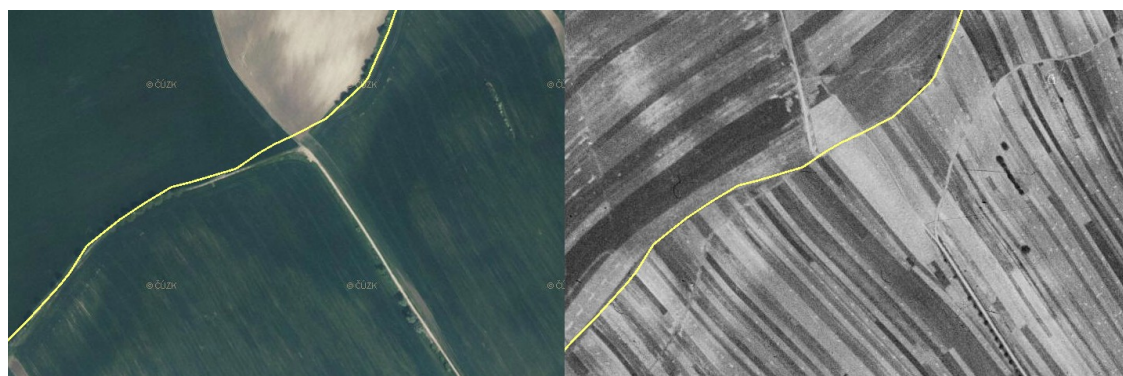

popis: holá, exponovaná polní cesta na okraji Svatobořic – Mistřína

výsadba: třešňová alej s podsadbou dřínu obecného

kontext: okolí Svatobořic – Mistřína bylo vždy dost holé a neobsahovalo příliš mnoho rozptýlené zeleně, vyjma stávajících záhumenků a vinných tratí. Po spojení jednotlivých polí však docházelo a dochází k častým prachovým bouřím a přehříváním intravillánu vsi. Výsadba reflektuje jak historicky nejrozšířenější dřevinu (třešeň), tak potenciální přirozenou vegetaci (výsadba dřínu). Alej hustě podrostlá křovím by měla výrazně zeslabovat klimatickou expozici vsi.

č.79

popis: křižovatka polních cest v mělkém údolí na hranici katastru

výsadba: dub letní

kontext: solitérní stromy v této holé, intenzivně zemědělské krajině prakticky neexistují. Dub letní je dlouhověká dřevina, snášející i krátkodobé zaplavení a budoucí dominanta i stinný kout jinak poměrně bezútěšné cesty.

č.43

popis: polní asfaltová cesta na hraně údolí zvaného Kukle; v SZ části pruh ruderálního roští s dominantní švestkou; široký výhled do okolí

výsadba: hrušňová alej

kontext: Kukle jsou jedním z nejatraktivnějších úseků krajiny na katastru Svatobořic – Mistřína; vede k nim však velmi úmorná, exponovaná a dlouhá cesta polemi. Při porovnání s těsně poválečnými fotografiemi je patrný zásadní úbytek rozptýlených stromů v krajině. Navrhovaná hrušňová alej je částečně pokus o zpříjemnění příchodu na Kukle, zčásti rekonstrukce zlomku historického podílu ovocných stromů ve svatobořické krajině.

Vacnovice

Ves již plně v oblasti váťých písků na okraji Hodonínské duby. Místa silně podmaččená krajina se solitérními duby a místy i borovicemi; severozápadní okraj území je členitější a vyznačuje se intenzivnějším pěstováním vína. Krom dubu a borovice jsou typickými stromy i vrby a topoly; pravidelně se vyskytují různě staré ořešáky a místy i moruše (které zjevně dobře snášejí méně úživnou písčitou půdu).

V intravilánu obce se zjevně tradičně pěstují lípy; místy se vyskytují poměrně staré exempláře. Na písčité půdě se dobře daří akátovým porostům.

č.40

popis: písčité polní cesta na okraji intravilánu vsi

výsadba: kaštanovník setý

kontext: písčité pole v okolí Vacenovic jsou živinami velmi chudá; značná expozice vůči povětrnostním podmínkám. Výsadba kaštanovníku („jedlého kaštanu“) by měla jednak snížit klimatickou expozici okraje Vacenovic, jednak zpříjemnit a zatraktivnit prašnou polní cestu.

č.41

popis: západní stráň vrchu Čertoprđ

výsadba: třešně a kdoule

kontext: vrch Čertoprđ je jednou z nejvýraznějších dominant okolí Vacenovic; díky výrazně nižší úrodnosti, exponovanosti klimatickým podmínkám a značně mělkému půdnímu profilu byl ještě v poměrně nedávné historii osázen extenzivním ovocným sadem, kombinovaným s extenzivními políčky. Současné intenzivní využívání je krajně nevhodné, proto navrhujeme alespoň částečný návrat extenzivní ovocné výsadby.

Kyjov

Kyjovský katastr je dost rozsáhlý a různorodý; městský charakter krajiny plný exotických parkových výsadeb přechází prudce v intenzivní zemědělskou krajinu, místy se zachovalými úvozy, starými sady a alejemi. Typické jsou jak smíšené jabloňové a hrušňové sady, tak i vinice a pestré mosaiky téměř všech u nás myslitelných druhů ovocných stromů.

V intravilánu Kyjova je typické mísení dekorativních a užitkových druhů (oblíbená je třeba borovice černá, lípa, ale i hrušeň) ; při okrajích města jsou pak časté mladé výsadby hybridních topolů, často ve stadiu rozpadu. Typické jsou také aleje nebo pruhy invazních javorů jasanolistých (*Acer negundo*) nebo akátu, roztroušeně se vyskytují i moruše. Místy rostou mohutné duby, místy se vyskytuje několik mohutných exemplářů jilmu.

č.44

popis: písčité polní cesta na nevýrazné terase poblíž nivy Kyjovky; cestou ke Svatobořicům se nachází několik akáty dominovaných remízků

výsadba: javor babyka

kontext: pravděpodobně i v minulosti holá polní cesta; značně písčité podloží a výrazná obliba jako zkratky z Kyjova do Svatobořic – Mistřína však cesta trpí značnou prašností, erozí a expozicí. Rychle rostoucí babyky by měly vytvořit zelený tunel a zároveň fungovat jako jedna z komponent zeleného pásu kolem Kyjova.

Ježov

Převážně zemědělská krajina na prudkých stráních, vyznačující se téměř absencí lesa a výraznějších stromových dominant. Převažují různě intenzivní sady a nově založené vinice; území je již sice obecně mimo nejteplejší klimatickou oblast (do které patří třeba Kyjov), nicméně lokální mikroklima některých úseků katastru území tuto oblast připomíná.

Pěstuje se zde poměrně rozsáhle víno, v sadech je vysoký podíl meruňky, v okrajových částech ořešáky. Jihovýchodně orientované svahy pokrývá výrazná vrstva spraše (vyskytují se zde rozsáhlé záhumenkové zahrady); horní úseky svahů jsou spíše písčité, často s mělkou, kyselou a značně vysychavou vrstvou půdy.

č.87

popis: holá polní cesta kolmá na hlavní silnici

výsadba: třešeň

kontext: okolí Ježova již nepatří k jádrovým úsekům teplomilné moravské krajiny; vinařství zde již není dominantním způsobem využívání krajiny. Tento úsek krajiny byl – dle historických snímků – dominován extenzivní zemědělskou krajinou s řídkou ovocnou výsadbou. Cílem navrhované výsadby je rozčlenit rozsáhlé lány a vrátit zdejší krajině alespoň část zaniklé prostorové heterogenity.

č.88

popis: asfaltová, monotónní polní cesta

výsadba: hrušeň a jabloň

kontext: velmi podobný jako u lokality 87

Skalka

Malá obec s největší diversitou v intravillánu vsi a jeho nejbližším okolí; nejvýraznější je pahorek s pískovcovým skalním výchozem nad samotným jádrem zástavby. Je osázen směsí borovice černé a akátu, s ruderálním podrostem. V okolí skalky se nachází poměrně malá rozloha vinic (pro pěstování vína je to již spíš hraniční poloha), ve vrcholových úsecích písčitých hřebítků pak roste místy stepní kontinentální vegetace (PR Hošťálka); vrcholové úseky hřbetů jsou kyselé a exponované. Naopak západní okraj vsi je pokrytý mocnou vrstvou spraše, místy poměrně výrazně podmáčený (až do podoby neoratelných mokřých ploch v polích). Zde se jako dominantní strom uplatňují především solitérní lípy.

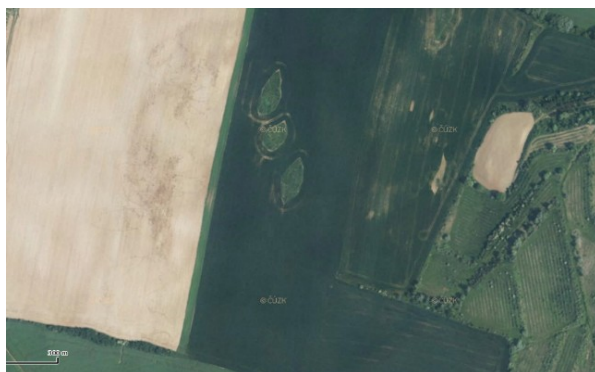
č.14

popis: exponovaná, prašná polní cesta

výsadba: dřín obecný

kontext: potenciální stanoviště teplomilných doubrav; v holé, intenzivně obhospodařované krajině téměř chybí roští. Dřínová výsadba je nejen velmi strukturně pestrá, ale i navazuje na z větší části degradovaný, přirozený potenciál zdejší krajiny.

č.15, č.16, č.17

popis: tři silně podmáčené úseky ve svažitém poli dominované extenzivními prosty rákosu

výsadba: jilm obecný

kontext: podmáčená místa jsou nejspíš meliorovaná a přeoraná prameniště uprostřed mohutných obilných lánů; rozsáhlá pole jsou exponována intenzivní větrné i vodní erozi. Remízky dřevin na místě neoratelného pole poskytnou chybějící útočiště především místní avifauně a zmírní větrnou i vodní erozi okolní zemědělské půdy.

Kostelec

Kostelec přímo navazuje na okraj Kyjova a patří ještě na okraj zóny nejteplejšího moravského klimatu, rozkládá se však již na počátku jižního okraje Chřibů. O velmi teplém charakteru klimatu v kombinaci s lehce suburbánním rázem obce svědčí například invaze akátu nebo – řidčeji – pajasanu.

Intravillán Kostelce obsahuje velmi zachovalé záhumenky s extenzivními ovocnými sady a vinicemi (pěstují se zde i poměrně zajímavé ovocné odrůdy, včetně citlivých druhů jako meruňky a broskve). Mimo ovocné sady jsou časté lipové aleje a akátové hájky, ve volné krajině je poměrně častý i javor babyka a ořešák.

Mělčí sprašové návěje se střídají s místy písčitémi výchozy třetihorních pískovců, proto jsou některá místa (například VKP Losky) téměř bezlesá, pokrytá polostepní teplomilnou vegetací, se samovolným zmlazováním borovice lesní.

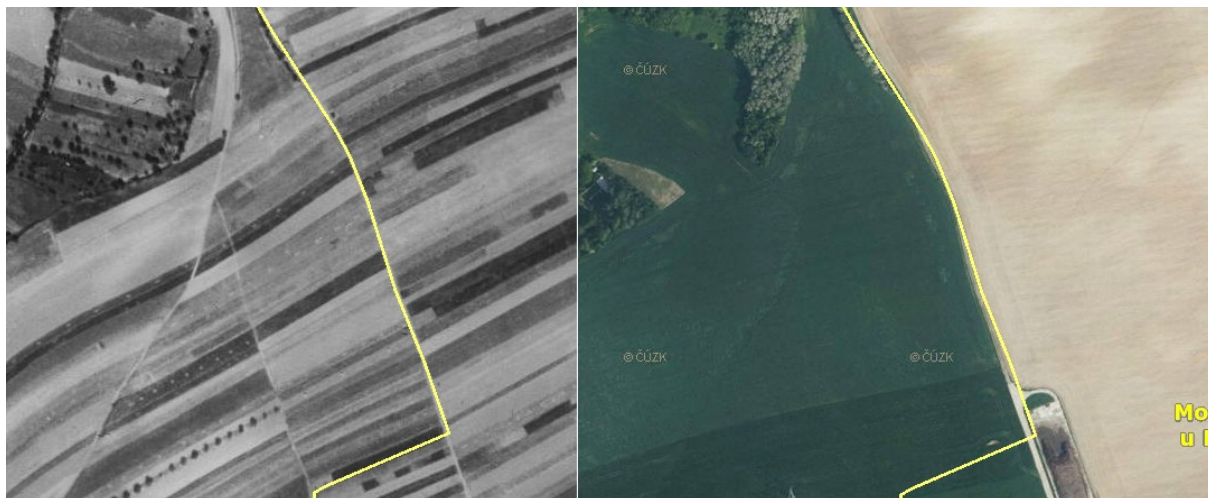
č.92

popis: exponovaná polní cesta na vrchní části holého hřebenu

výsadba: dřín obecný

kontext: dřín je přirozenou součástí zbytků zdejších teplomilných doubrav; na této lokalitě bude jak zmírňovat mikroklima Kostelce a bránit větrné erozi, tak poskytovat nevtíravou a zároveň atraktivní dominantu jinak zcela otevřenému horizontu

popis: exponovaná a prašná/bahnitá polní cesta

výsadba: oskeruše a třešeň

kontext: oba dva druhy jsou tradiční pěstované ovocné stromy v oblasti, navíc dlouhověké a mohutné; cílem výsadby je jednak zpříjemnit cestu jinak lehce úmorným otevřeným terénem, jednak zvýšit heterogenitu kostelecké krajiny a tím eliminovat dopady jinak velmi silné klimatické expozice

Šardice

Převážně naprosto holý, odlesněný katastr s několika skupinami stromů na zbytcích mezí (převážně hustého slivového křoví); u křížků roste několik lip, v jihovýchodním cípu katastru je i malý náznak luhů/lužního lesa, porostlý však převážně akátovými kulturami. Na polích zde také vznikají nové zelené pásy rozdílné kvality a logiky;

Šardicko patří mezi nejexponovanější krajinu v oblasti: v území dochází k intenzivní větrné i vodní erozi dominantních sprašových půd a celé lokalitě zásadně chybí téměř jakýkoliv vegetační pokryv, který by tyto negativní procesy zastavil; potenciál oblasti v nejteplejší klimatické zóně ČR je přitom obrovský. V prvotních fázích výsadby je třeba dbát i na vertikální strukturu vegetace a novou výsadbu doplňovat i o bohaté keřové patro.

č.83

popis: křižovatka asfaltových cest v poměrně hlubokém údolí

výsadba: oskeruše

kontext: dříve výrazně diversifikovanější krajina s častými ovocnými stromy; nyní jsou hlavně patrné rozsáhlé, dříve intenzivní výsadby krátkověkých ovocných kultivarů. Ty jsou v současné době převážně opuštěné (představují specifický typ rozsáhlého savanovitého greenfieldu). Výsadba oskeruše (která zde byla pravděpodobně v historii poměrně častá) by měla napomoci znovuvytvoření „domáckého“ charakteru dnes výrazně technicistní krajiny.

č.84

popis: oblý hřeben (na horizontu) s křižovatkou velmi exponovaných polních cest

výsadba: hrušeň

kontext: holý plochý vrch, terénní, velmi exponovaná subdominanta; výsadba by měla jednak oživit monotónní horizont zajímavou dominantou, jednak alespoň homeopaticky přispět k zlepšení mikroklimatu centra obce

Žarošice

K obci patří ještě dvě odlehlé osady a to Silničná a Zdravá Voda, obě leží na sever od obce. Na severní straně katastr zabíhá hluboko do Ždánického lesa na jehož okraji můžeme vidět terasy s vinicemi, sady a zarostlé meze. Toto území je také významné díky výskytu několika druhů cikád. Také je zde rozsáhlá lokalita maloplošných vinic a sadů drobných vlastníků. Z ovocných stromů jsou zde nejčastěji pěstovány meruňky a broskve. V krajině nelze přehlédnout vrtné věže, protože jsou zde naleziště ropy a zemního plynu. Směrem k jihu je krajina silně zemědělsky obhospodařována, lány polí se zvětšují a ubývá zarostlých mezí. V severní části pod lesem je na Klášovském potoce vodní nádrž KLášov a tento potok se spolu s Malinským potokem vlévá do potoku Zdravá Voda, který protéká obcí dále k jihu. Na zemědělské části krajiny převládají sprašové půdy. Klima je teplé.

Navrhované výsadby:

č.63 – jeřáb břek (*Sorbus torminalis*) – soliter na křižovatce cest, orientační bod, původní druh

č.64 – javor klen (*Acer pseudoplatanus*) – soliter u cesty na hranici pozemků, orientační bod původní druh

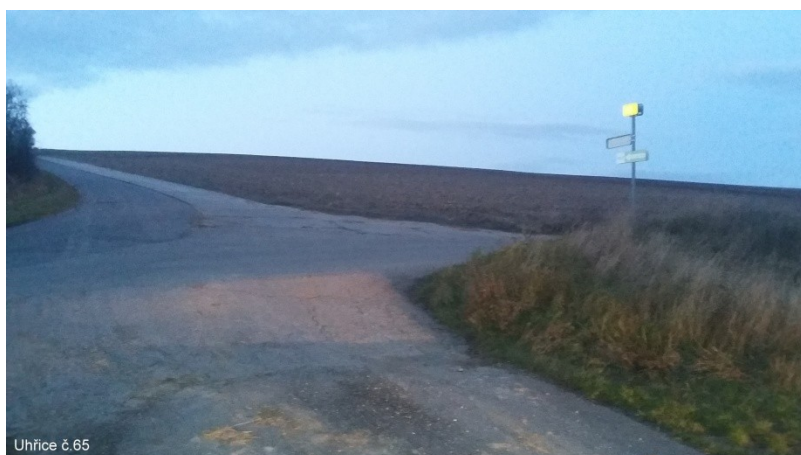

Uhřice

Katastr obce se táhne v úzkém pruhu od severu k jihu podél potoka Vápenka. Sama obec leží v údolí severní části katastru a území kolem obce je velmi pestré díky menším pozemkům drobných vlastníků, kteří zde mají své vinice a sady. Také jsou zde více k vidění zarostlé meze. Jižní část území je také pestrá z hlediska krajiny. Jsou zde remízy a zarostlé meze, na terasách jsou sady, některé udržované, jiné prořídle nebo zarostlé. Střední část území zabírají velké lány polí bez významnějších krajinných prvků, ale je možné zde vidět i nově zrealizovaný biokoridor a snaha zemědělců o jakési biopásky. Na západním horizontu se nacházejí ropné vrty a přilehlý průmyslový areál. Na většině území jsou sprašové půdy. Klima je zde teplé, vhodné pro pěstování vinné révy, meruněk a broskví.

Navrhovaná výsadba:

č.65 – habr obecný (*Carpinus betulus*) – 2 solitery na křižovatce cest, orientační body, původní druh

č.66 – lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*) – soliter u cesty na hranici pozemků, orientační bod

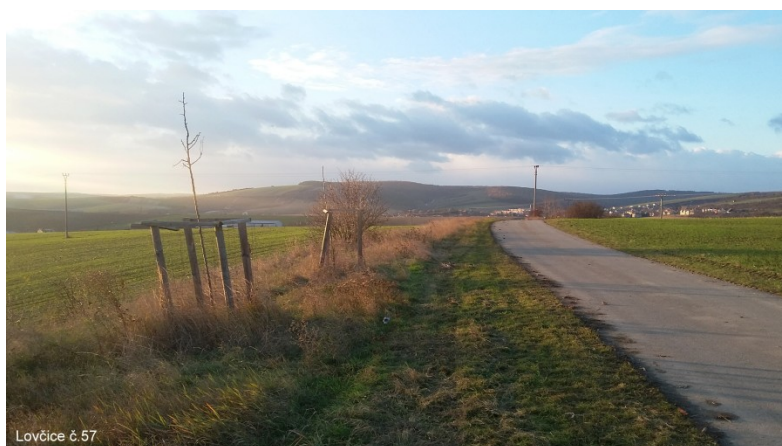

Lovčice

Severní část katastru tvoří lesy Ždánického lesa, kde se nachází i přírodní rezervace U Vrby. V lesích pramení potoky na jejichž březích obec leží. Jsou to Lovčický potok a Jordánek,? Krajem území pak protéká ještě potok Soudný. Obec je ze tří stran obehnaná hradbou? Lesů a krajina se otevírá pouze k jihozápadní? V jižní části je krajina intenzivně zemědělsky obhospodařována. Rovnější plochy zaujímá orná půda, kopce byly někde zrekultivovány? Do teras a dnes jsou tam sady, kde se pěstují jablka, meruňky a broskve. Na jižních expozicích a sprašových půdách se také pěstuje vinná réva. Hlavní hospodářskou dřevinou okolních lesů je dub, ve vyšších polohách buk. Často je v lesích, ale v krajině je? Zastoupena borovice lesní místy i černá. Na křižovatkách a podél cest je možné vidět nové výsadby stromů.

Navrhované výsadby:

č.57- jeřáb břek (*Sorbus torminalis*) – doplnění výsadby místo uschlého jeřábu muku podél cesty, břek Je zde vhodnější – 2ks

č.58 – trnovník akát (*Robinia pseudoacacia*) - podél cesty možno vysadit několik jedinců jako solitery po 50m

Milotice

V mírně zvlněné krajině území obce na severu a východě navazuje na Moravskou Saharu s lehkými písčitými půdami, které potom hlavně kolem vodotečí přecházejí ve středně těžké velmi úrodné černozemě. Jižní část katastru se lehce zvedá k nejvyššímu bodu Náklo 265m n. m. Tato oblast je známá díky pěstování vinné révy s velkou osadou vinných sklepů zvanou Šidleny a přírodní rezervací Horky s vzácnou teplomilnou květenou z níž nejpočetnějším druhem je hlaváček jarní. Na východ od obce se nachází druhá přírodní rezervace Písečný rybník a jak už z názvu vyplývá jedná se o rybníky a mokřady s bohatou vodní flórou a faunou. I když je krajina intenzivně zemědělsky obdělávaná, jsou v ní zachovány výrazné krajinné prvky – suché, borové i lužní lesy, louky, aleje, sady, úvozy a meze porostlé keři i břehy vodotečí porostlé měkkými dřevinami (olše, vrba).

Navrhovaná výsadba:

č.36 – olše lepkavá (*Alnus glutinosa*) – stromořadí na břehu odvodňovacího kanálu

č.37 – třešeň (*Cerasus sp.*) – stará odrůda, doplnění (obnovení) stará aleje v lokalitě Horky

Ratíškovice

Území obce je na samém okraji Moravské Sahary, kde od jihu a východu obec navazuje na písčité borové lesy. Směrem k severu se reliéf mírně zvedá k nejvyššímu bodu Nákle 265m n. m. Severní a východní část je intenzivně zemědělsky obdělávána a podstatnou plochou zde kromě vinic zaujímají ovocné sady, kde se pěstují jabloně, meruňky a broskve. Podnebí je velmi teplé, půdy jsou zde převážně písčité a vody je v krajině málo – dvě drobné vodoteče a několik menších jezer v obci. Samostatnou částí obce je důl Tomáš (Baťovka), který je dnes průmyslovou zónou. Z dřevin, kromě borovice, která je hlavní hospodářskou dřevinou lesů, je na zbytcích mezí a remízů nejčastěji zastoupený akát, lípa, místy dub.

Navrhovaná výsadba:

č.38 – dub letní (*Quercus robur*) – doplnění meze podél cesty, původní druh

č.39 – habr obecný (*Carpinus betulus*) – výsadba na křižovatce cest, orientační bod, původní druh

Bzenec

Velmi pestrý a členitý je katastr města Bzence. Na jižní straně se rozkládají borové lesy Moravské Sahary s extrémně suchými lokalitami a typickou teplomilnou flórou a faunou. Původní doubravy byly před mnoha staletími vykáceny a bylo tak umožněno vzniku mocných písčinných dun, které se podařilo zalesnit až v 19. stol. borovicí. Vedle toho se od východu táhne niva řeky Moravy s mokřady a rybníkem bohaté vodní faunou a květenou. Na sever od města se pa nachází zemědělská krajina, které dominují Horní hory (293 m n. m.) s drobnými vinicemi, sady a zarostlými mezemi a remízy, kde převládá akát. Severovýchodně od města se pěstuje vinná réva na velkoplošných vinicích s absencí výraznějších remízů či solitérních stromů. Celým katastrem protéká potok Syrovinka, do kterého se napojuje Vracovský potok a na jihovýchodě hranici tvoří řeka Morava. Jak je již částečně zmíněno na jihovýchodní části katastru se nacházejí lehké písčité půdy, které postupně na sever a západ přecházejí ve středně těžké hlinité.

Navrhovaná výsadba:

č.23 – jeřáb oskeruše (*Sorbus domestica*) - soliter, zvýraznění rozcestí, historicky byl vysazován s vinicemi

č.24 – moruše (*Morus alba*) – doplnění na vhodná místa podél cesty mezi vinicemi, prodloužení řady platanů

Těmice

Obec leží uprostřed intenzivně zemědělsky obdělávané krajiny s nedostatkem jakýchkoliv krajinotvorných prvků. Na severu území se nachází velkokapacitní skládka komunálního odpadu pro celé Kyjovsko, na kterou navazují zarostlé terasy. V jižní části podél cesty na Bzenec jsou pozemky drobných vlastníků s vinicemi a sady. Na kraji obce, nad úpravnou vody, je malý listnatý lesík. Krajina je kopcovitá a rozděluje ji potok Syrovinka na jehož březích obec leží. Nedávno byl v severní části nad obcí vybudován rybník. Údolí má jižní orientaci, takže klima je zde teplé, půdy jsou středně těžké, hlinité až jílovité.

Navrhovaná výsadba:

č.25 – třešeň (*Cerasus sp.*) – šlechtěná odrůda, stromořadí k vodojemu, optické zvýraznění cesty, rozčlenění volné krajiny

č.26 – ořešák královský (*Juglans regia*) – stromořadí podél polní cesty, optické zvýraznění cesty

Ždánice

Město Ždánice leží v údolí a ze tří stran je obklopeno lesy. Pouze směrem k jihu se krajina otevírá do polí. Přestože lány orné půdy jsou zde velké, zachovaly se místy i remízy a zarostlé meze. Na severu katastr zabíhá hluboko do Ždánického lesa, kde je mnoho ropných vrtů. Nejzajímavější částí je území mezi lesem a městem, kde je v kopcovitém terénu spousta udržovaných i neudržovaných sadů, vinic, luk i polí, které mají charakter lesostepí. Díky výskytu více jak 80 druhů denních motýlů, zde byla před pár lety, pro svou jedinečnost zřízena naučná stezka Motýlí ráj. Katastrem protéká několik vodotečí z nichž nejvýznamnější je potok Trkmanka, na kterém jsou vybudovány na okraji jižní části města rybníky. Sprašové půdy jsou nejčastější na celém území. Klimatologicky leží Ždánice v teplé oblasti. Nejčastější dřevinou v lesích je dub, borovice, habr a ve vyšších polohách pak buk a javor.

Navrhovaná výsadby:

č.59 – třešeň – šlechtěná odrůda, doplnění volných míst na mezi pod hvězdárnou, užitkový strom

č.60 – habr obecný (*Carpinus betulus*) – soliter u cesty na rozhraní polí, orientační bod

Bukovany

Ves na hraně náhorní plošiny nižších poloh Ždánického lesa; spodní polovina katastru ještě přesahuje do okraje teplé oblasti okraje Vídeňské pánve – proto viniční tratě pod návší a nikoliv nad ní. Horní část vsi je již exponována chladnějším podnebí výše položeného plateau podobně jako třeba Ostrovánky.

Vyšší poloha severní části vsi již leží na hraně dolní hranice rozšíření hnědozemí, zatímco spodní úsek je ještě pokryt mocnou vrstvou spraše. Rozptýlené nebo extenzivní porosty dřevin jsou méně časté, na východní hraně samotné vsi jsou dokonce poměrně rozsáhlé výsadby jehličnanů (modřínu a borovice lesní). Na jižní hranici katastru se zřejmě také nachází místní výškové maximum oskeruše (horní hrana Hrubého lesa) ; na okrajích vsi samotné se místy vyskytuje velmi zajímavá, reliktní zemědělská krajina se zbytky rozptýlené výsadby starých ovocných stromů, především třešní.

č.2

popis: prašná křižovatka polních cest

výsadba: dub

kontext: intenzivní zemědělská krajina s historicky častými stromovými dominantami, zaniklými v důsledku intenzivního zemědělského hospodaření. V okolí jsou stromy na křižovatkách dosti časté, zde navrhovaný solitérní dub by vytvořil vhodnou dlouhověkovou krajinnou dominantu.

č.91

popis: zatravněná polní cesta s dalekým výhledem na hraně náhorní plošiny na jihozápadním okraji vsi

výsadba: třešeň

kontext: třešňová výsadba zde přímo navazuje na dochované zbytky extenzivní ovocné výsadby a částečně rekonstruuje předválečnou extenzivní zemědělskou krajinu na hraně monotónně obdělávaných ploch rozsáhlých polí

Věteřov

Věteřov patří do geomorfologicky i krajinně bohatší části spektra kyjovských vsí, zároveň je nejspíš lokální oskerušovou velmocí – krom starých stromů, vyskytujících se rozptýleně v krajině, dobře prosperuje i početná oskerušová výsadba v Oskerušném dole na jižním okraji obce. Bezlesý, zemědělský úsek katastru Věteřova je dominován občasnými solitéry hrušní, vysokými řadami hybridních topolů a zbytky dřív zřejmě rozsáhlých výsadeb oskeruší. Na několika místech v okolí Věteřova se nacházejí i solitérní lípy, v přechodu mezi zemědělskou krajinou a lesním pásem Ždánického lesa místy poměrně rozsáhlé třešňovky (dnes většinou zarostlé extenzivními teplomilnými trávničky). Naopak horní hranu lesa tvoří převážně teplomilné kyselé nebo šipákové doubravy s pestrým bylinným i keřovým patrem.

Díky jihozápadní expozici, vysokému výškovému profilu a velmi členitému terénu lze do tohoto katastru sázet s úspěchem prakticky celou škálu dřevin vhodných pro pannonské klima.

č.51

popis: křižovatka polních cest na hraně lesního komplexu Babího lomu

výsadba: jeřáb břek

kontext: lokalit se vyskytuje na okraji rozsáhlých teplomilných doubrav. Jeřáb břek je jednou z jejich významných, avšak nikoliv dominantních dřevin; přitom se jedná o dlouhověkou, velmi dekorativní dřevinu. Výsadba navazuje na navrhovanou morušovou alej ve spodní části rozsáhlého pole.

č.52

popis: exponovaná polní cesta, procházející rozsáhlým polem a zhruba kopírující zatrubněný vodní tok

výsadba: moruše

kontext: obrovský polní komplex byl v historii rozčleněn pruhy polí a rozptýlenou ovocnou výsadbou; navrhovaná výsadba je pokusem o částečné obnovení prostorové diversity. Navíc je moruše tradiční, i když již relativně vzácnou dřevinou Kyjovska.

Vřesovice

Ves s výraznou částí území již v téměř úplně zalesněném terénu Chřibů. Klima zde patří k nejchladnějšímu na celém Kyjovsku; celá ves již výrazně přesahuje do mezofytika, nicméně některé záhumenky pod hranicí chřibského lesa jsou ještě vhodné pro omezené pěstování vína. Nejčastějším stromem jsou různé druhy slivoní a ořešák; v okolí potoka se pak nacházejí mohutná, ale již rozpadající se liniová kultura hybridních topolů. Rozptýlená výsadba patrná na historických výsadbách z větší části zanikla i díky intenzivní suburbanizaci území, v západní polovině území i díky intenzivnímu zemědělskému využití.

č.11

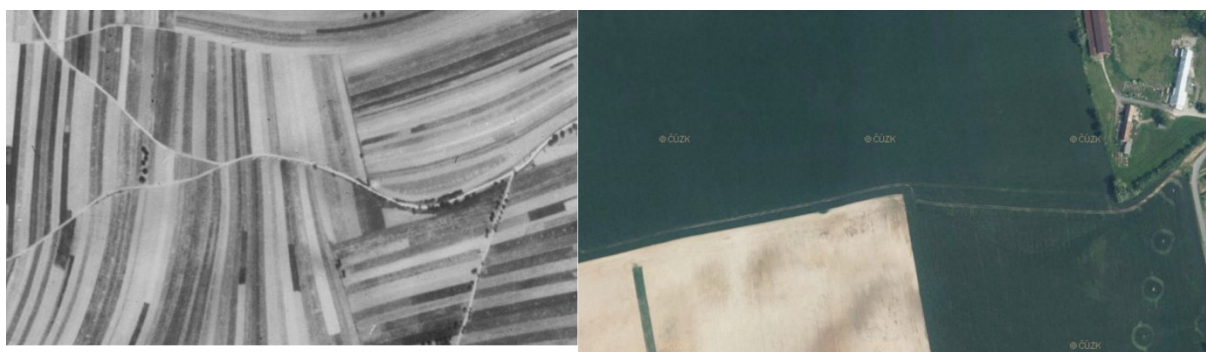

popis: louka pod jedním z výrazných údolí, rozčleňujících hřeben Chřibů

výsadba: jabloň

kontext: již chladnější poloha v nivě potoka je historickou lokalitou extenzivního ovocného sadu; staré exempláře jabloní se dnes nacházejí podél stávající cesty paralelní k potoku

č.12

popis: bahnitá polní cesta pod úpatím Chřibů

výsadba: lípa (*Tilia europaea*)

kontext: dříve extenzivní zemědělská krajina, dnes rozsáhlý monotónní lán s výrazně erodujícími úseky a bez dominant; navržena je proto výsadba lip, která je pro vyšší část úpatí Chřibů velmi často užívaným solitérním stromem

Labuty

Intenzivně zemědělsky využívané území ve výrazně svažité, již chladnější části území. Na rozdíl od jižně položených vsí převažují v území místy velmi silně zerodované hnědozemě, centrum obce zabírá poměrně výrazná a nejspíš značně podmáčená niva. V okolí vsi je velmi pomálu stromových solitér, výrazné jsou kompaktní a převážně zanedbané, původně intenzivní sady jsou dnes z větší části hustě zarostlé a ruderalizované. V horním úseku východního okraje katastru se nacházejí pískovcové výchozy se samovolně expandujícími porosty borovice lesní.

č.13

popis: nová asfaltová silnice velmi rozsáhlým a dost svažitém polem

výsadba: hrušeň a třešeň

kontext: podchřibská klasika – dříve členitá zemědělská krajina, dnes agrární polopoušť s megalomanskou, uprostřed pole končící silnicí....výsadba v tomto místě má za cíl tuto ohyzdnost alespoň trochu oživit a zpříjemnit

č.14 – přesahuje do Ježova, viz výše

Těmice a Domanín

Sousední vsi s velmi podobnou strukturou krajiny a teplým (T2) klimatem : otevřená, rozsáhlá údolí pokrytá mocnou vrstvou spraše s mělkými nevýraznými chlupy a bezlesou, otevřenou krajinou. Místy se v extravilánu nacházejí zbytky alejí a sadů – převažují třešně, u křížků, kapliček nebo zaniklých křížků se nacházejí torza lip. V obou vesnicích se poměrně často pěstuje víno, ovšem spíš maloplošně. Intravilán také hostí několik památných stromů – převážně lip, v jednom případě i jírovec maďal.

Malé ústřížky krajiny, nevyužívané k intenzivnímu zemědělství, často obsazuje trnovník akát.

Současný vegetační pokryv je však ve srovnání s dobou před scelováním pozemků dost ubohý – časté rozptýlené ovocné výsadby téměř zmizely, vyskytují se jen (s výjimkou těsného okolí vsí) už jen rozsáhlé, otevřené lány.

č.27, č.29, č.30

30

popis: bahnitá/prášná cesta při horním okraji vsi na hraně členitých záhumenků

výsadba: duby a lípy

kontext: dříve krajina s rozptýlenou ovocnou výsadbou a extenzivní zemědělskou krajinou, dnes extrémně holý, exponovaný a intenzivně zemědělský prostor. Navrhovaná výsadba by měla tento stav mírnit.

č.25

popis: dlouhá travnatá cesta polem podél úzkých záhumenků od nové čtvrti

výsadba: třešňová alej

kontext: alej by měla snížit expozici krajiny i okraje vsi klimatickým výkyvům, pomoci snížit prašnost a zpříjemnit pěší cestu mezi obcemi. Již mimo hlavní vinařskou oblast.

č.26

popis: holá exponovaná cesta s dalekým rozhledem; po straně solitérní lípa s kapličkou (již mimo aktuální cestu)

výsadba: ořešáková alej

kontext: na počátku cesty u vsi je zaniklá třešňovka, uprostřed pak stará lípa s křížkem. Rozsáhlá území polí nedělí žádné dominanty; jedná se o exponovanou, otevřenou lokalitu. Ořešáky přinesou do převážně „švestkové“ krajiny vyšší diversitu.

Hovorany

Vinařská obec již hluboko v nejteplejší oblasti; krajinu tvoří mělké chlupy a ploché úvaly, pokryté značně mocnou vrstvou spraše. Převážná část povrchu je bezlesá a exponovaná, v západní polovině katastru se nacházejí velké rozlohy vinic. Při východní hraně se nachází malý komplex doubrav lesu Obora; místy se vyskytují různě zachovalé zbytky polopřirozené stepní vegetace.

Z dřevin se zde pěstuje pestrá škála veškerého moravského ovoce, i meruněk a broskví. Neovocné výsadby a samovolná zmlazení jsou především ořešáky, třešně, na místech s písčitéjší půdou vrcholů hřbítků borovice lesní. V úvozech se pravidelně vyskytují často zakrslé porosty trnovníku akátu.

č.85

popis: polní křižovatka s výraznou navážkou suti a odpadu na plochem hřebítku s částečným dalekým výhledem

výsadba: dub

kontext: kraj teplomilných doubrav na spraši – rozsáhlejší komplex je poblíž; solitérní dub jednak vytvoří výraznou dominantu zatím dost neusazeného a spíš brownfieldového místa, jednak navazuje na potenciální přirozenou vegetaci území.

č.86

popis: křižovatka polních cest na exponovaném hřebenu nade vsí

výsadba: habr

kontext: dost ruderalizovaná krajina na horním okraji vsi s poměrně značnou rozlohou opuštěných pozemků a bez výrazných stromových solitér, zároveň potenciální stanoviště panonských doubrav

Násedlovice

Ves v mělkém úvalu s totální převahou silně odlesněné, otevřené intenzivně zemědělské krajiny v nejteplejší zóně. „Přirozený“ vzhled krajiny je již totálně převrstven dlouhodobým zemědělským využíváním, zachovalejší úseky krajiny se dochovaly pouze na samém intravilánu obce.

Na nejsvažitějších úsecích sprašových návějí se fragmentárně zachovaly stepní trávníky již velmi kontinentálního, pannonského rázu; přítomnost této vegetace již indikuje u nás „nejjádrovější“ vinařskou krajinu, ve které je možné pěstovat i ty nejchoulostivější dřeviny.

č.69

č.70

popis: obě dvě místa představují úsek bahnitě/prašné polní cesty uprostřed extrémně exponované a intenzivní zemědělské krajiny

výsadba: hrušeň a oskeruše

kontext: jeden z nejextrémnějších případů exponovanosti a vysoké intenzity zemědělství na celém kyjovsku; zároveň jde o velmi teplomilnou polohu vhodnou pro dlouhověké, teplomilné stromy/odrůdy; oskeruše zde je typickým stromem, pěstovaným v zóně teplomilných doubrav na spraši (z nichž v okolí nezbyvá už téměř nic)

Dambořice

Členitá krajina podhůří Ždánického lesa s poměrně hlubokými úvaly a častými zbytky jak staré sadové krajiny, tak normalizačních intenzivních ovocných sadů v různém stadiu rozkladu. Západní okraj katastru je pokryt lesem – převážně pannonskou dubohabřinou již centrálního úseku Ždánického lesa.

Nejčastější ovocnou dřevinou katastru jsou kromě vína různé odrůdy slív; v polích se řídce vyskytují solitérní lípy a na samotný okraj intravilánu místy masivně invaduje akát.

Cílem výsadby v tomto katastru je navázat jak na kulturní zemědělskou krajinu, tak na zalesněný hřeben Ždánického lesa a propojit je výsadbou v otevřené krajině.

č. 68

popis: zatravněná polní cesta, spojující údolí pod Lipinami v lese na Lipinách; v prudké zatáčce se nachází malé rumiště

výsadba: habr

kontext: les Lipiny je panonská dubohabřina s dominantním habrem; na hraně údolí však je však potenciální vegetací spíš teplomilná doubrava. Habr je jako solitérní dřevina využíván poměrně řídce, v tomto případě však odkazuje k polopřirozené lesní vegetaci Lipin.

Žeravice

Ves v dost různorodém terénu širšího pásu podhůří Chřibů; severní okraj je díky protáhlému katastru výrazně chladnější a zalesněnější než jižní. Převažujícím půdním pokryvem již nejsou spraše, ale hnědozemě; větší plocha spraší je pouze za západním okrajem obce.

Katastr má dodnes z větší části poměrně dobře zachovalou krajinnou strukturu (s výjimkou zcela odlesněného a „planarizovaného“ jižního okraje); časté jsou mohutné staré lípy a celá malá údolí se zachovalou jemnozrnnou, maloplošnou zemědělskou krajinou.

Cílem výsadeb je doplnění stávající kulturní krajiny v méně frekventovaných, zanedbaných místech.

č.18

Žeravice č.18

č.87

č. 67

popis: exponovaná, bahnitá/prašná polní cesta

výsadba: třešňové aleje

kontext: holá zemědělská krajina se zaniklou, maloplošným zemědělským užíváním; výsadba by měla jednak snížit prašnost a zlepšit mikroklima okraje vsi, jednak obnovit alespoň zlomek historické krajinné diversity území

Strážovice

Nejvýše položená obec Kyjovska na jižním svahu kopce Babí lom (417 m n. m.) jenž je jedním z dominant Ždánického lesa. Díky této jedinečné poloze je z mnoha míst v obci a okolí nádherný rozhled do kraje. Od východu až na západ je možné dohlédnout na Slovensko nebo do Rakouska. Jižní expozice převážné části katastru je i přes vyšší nadmořskou výšku vhodná k pěstování vinné révy a meruněk. Bohužel vinic a sadů je zde málo. Sadů zde bylo více, ale v nedávné době byly vyklučeny a ty co zůstaly, jsou většinou neudržované. Většinu plochy tvoří orná půda a místy se zachovaly menší remízy a porostlé meze. Na levém okraji katastru jsou kaskádovitě umístěny dva menší rybníky. Z dřevin je na mezích zastoupen nejvíce akát a častá je také borovice lesní a lípa. Půdy jsou převážně sprašové.

Navrhovaná výsadba:

č.78 – jeřáb břek (*Sorbus tominalis*) – soliter u polní cesty, původní druh

č.79 – dub zimní (*Quercus petraea*) – soliter na křižovatce cest, původní druh

č.80 – dřín obecný (*Cornus mas*) – 3 ks na okraji parkoviště, původní plodonosný druh

Stavěšice

Obec leží v dolině mezi kopci Kyjovské pahorkatiny a reliéf krajiny zde dosahuje převýšení až 122m (205–327m n. m.). Přibližně před 20 lety obec vysadila cca 10ha převážně listnatého lesa jihozápadně nad obcí. V nedávné době byla také realizována vodní nádrž Zápověď. V silně zemědělsky užívané krajině jsou zachovány meze porostlé trnkami a šípem, v remízích je kromě nejběžnějšího akátu také zastoupena borovice lesní. Na okrajích polí jsou místy k vidění i biopásky. Na příjezdu od Strážovic jsou dva menší rybníky a územím protéká Šardický potok. Na většině území se nachází úrodné sprašové půdy.

Navrhovaná výsadba:

č. 81 – třešeň (*Cerasus sp.*) – možnost výsadby pouze jako soliterů nebo stromořadí podél vodní nádrže

č.82 – lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*) – 2 ks u kapličky, zvýraznění v krajině

Syrovín

Obec leží v dolině poměrně členitého území, které se směrem k jihu svažuje a přechází v rovinu. V severní členité části jsou zachovány ostrůvky lesíků, nejčastěji dubové či akátové a hojně jsou zastoupeny vinice. Sady na terasách jsou spíše neudržované a zarostlé. Jižní část je většinou orná půda bez většího podílu biokoridorů a biocenter. Na území pramení a obcí protéká potok Syrovinka, na který se napojuje Ořechovský potok. U Fibingrova mlýna se nachází malý mokřad. Prakticky celé území má jižní expozici, takže klima je zde teplé a půdy jsou středně těžké až těžké.

Navrhovaná výsadba:

č.31 – jeřáb oskeruše(*Sorbus domestica*) – soliter na rozcestí mezi vinicemi, orientační bod

č.32 – lípa velkolistá(*Tilia platyphyllos*) - za hřištěm byly vysazeny 2 lípy- možnost vysazení celé linie, aby došlo k oddělení hřiště od zemědělské krajiny, linii je možné doplnit kromě lípy **ořešákem královským** (*Juglans regia*) nebo **jilmem**(*Ulmus carpinifolia*) pro zvýšení biodiverzity.

Archlebov

Severní část katastrálního území zabíhá do Ždánického lesa na jehož okraji s jižními svahy jsou rozsáhlé vinice a sady na terasách nebo i terasy s ornou půdou a zarostlými břehy. Nacházejí se zde také menší pozemky drobných vlastníků, kde pěstují vinnou révu a ovocné stromy. Tento okraj lesa je jednou z mála lokalit v naší zemi, kde žije hned několik druhů cikád. Směrem k jihu, je krajina více otevřená, zvětšují se lány orné půdy a ubývá zarostlých mezí. Na území obce pramení několik vodotečí, jenom Spálený potok protéká celým územím a napájí vodní nádrž Balaton. Nejčastějším typem půd jsou půdy sprašové. Z dřevin je nejčastěji v krajině vidět dub, akát, ořech a lípa, mezi keři na mezích vévodí šípek a trnka.

Navrhovaná výsadba:

č.61 – dub zimní(*Quercus petraea*) – soliter na křižovatce polních cest, orientační bod, původní druh

č.62 – borovice lesní(*Pinus silvestris*) – soliter na křižovatce cest, orientační bod

Želetice

Obec leží v dolině uprostřed kopcovitého terénu na levém břehu potoka Trkmanka. V západní části katastr zabíhá do menšího lesního útvaru Chrástovec s dubem a borovicí lesní.

Významnými lokalitami tohoto území jsou na jihozápadě národní přírodní památka Na Adamcích s teplomilnou stepní flórou na prudkých svazích a přilehlá– lokalita Tobolky, která je však oplocena za účelem intenzivního chovu daňků. K obci přilehlé pozemky jsou většinou užívány drobnými vlastníky k pěstování vinné révy a ovocných stromů. Z ovocných stromů za zmínku stojí staré třešňové sady Na Adamcích. Ostatní část katastru tvoří orná půda, kde se zvláště v kopcovitých lokalitách zachovaly remízy a zarostlé meze. Na celém území převládají sprašové půdy. Klima je teplé.

Navrhovaná výsadba:

č.71 – lípa srdčitá(*Tilia cordata*) – 2 ks u křiže, zvýraznění hranic pozemků, původní druh

č.72 – kaštanovník setý(*Castanea sativa*)- 3 ks, zvýšení biodiverzity v krajině

Nenkovice

Obec je velmi členitá nejen svou rozlohou, ale i reliéfem terénu. V intravilánu obce není nouze o prudké svahy a zmoře porostlé většinou akátem, borovicí a trnkami, které jsou protkány prakticky ze všech stran okolo obce drobnými políčky, sady a vinicemi místních vlastníků. Jižní část katastru je převážně velkoplošně zemědělsky obdělávána, ale na mnohých místech se již objevují nově realizované krajinné prvky – biokoridory, biocentra, zatravněná údolnice, extenzivní sady a další. Místy zůstaly zachovány v polích remízy a zarostlé meze. V jihozápadní části území byla nedávno vybudována vodní nádrž na Nenkovickém potoce. Místy jsou v krajině vidět terasy na nichž jsou dnes vysazovány extenzivní sady. Na celém území jsou sprašové půdy.

Navrhovaná výsadba:

č.73 - jeřáb oskeruše(*Sorbus domestica*) – soliter na křižovatce cest a biokoridorů, orientační bod

č.74 – hrušeň(*Pyrus*) – stromořadí podél cesty, mohou být staré odrůdy

Dražůvky

Katastr obce je značně členitý, kopcovitý a samotná obec leží v dolině na pravém břehu potoka Trkmanka. Vedle potoka v blízkosti obce jsou také dva menší rybníky. Jihovýchodní část území je pokryta dubo-borovým lesem Chrastovec. Menší pozemky drobných vlastníků jsou situovány okolo obce, ale na několika lokalitách vycházejí až dále do kopců a jsou využívány k pěstování vinné révy a ovocných stromů. Na dvou lokalitách byly pro pěstování ovocných stromů vybudovány terasy, sady jsou dnes však místy prořídle. Zvláště západní část katastru tvoří mnohahektarové lány bez výraznějších krajinných prvků. Na celém území obce převládají sprašové půdy.

Navrhovaná výsadba:

č.76 – švestka domácí(*Prunus domestica*) – stromořadí podél polní cesty, zvýraznění cesty a rozdělení volné krajiny

č.77 – dub zimní(*Quercus petraea*) – soliter u cyklostezky, původní druh

Vracov

Největší část katastru zaujímají borové lesy Moravské Sahary, které jsou zde bohatší než na Bzenecku což dokládá častější výskyt vody – Paškovo jezero, Soboňky, Rašelina. Častěji se také v porostech vyskytuje dub, dub červený, lípa, bříza a akát. Severní část nad městem se zvedá do kopců a je intenzivně zemědělsky obdělávána, převládá orná půda, ale hojně jsou zastoupeny i vinice. Sady pouze maloplošné na pozemcích drobných vlastníků. Přestože je zde intenzivní zemědělská činnost, často jsou zde zachovány porostlé meze a remízy. Také střídání vinic a pozemků drobných vlastníků dodává této krajině příjemný vzhled. Kromě již zmíněných jezer územím protéká několik vodotečí z nichž nejvýznamnější je Vracovský potok v jehož nivě jsou úrodné půdy využívané k pěstování zeleniny, na východ od obce jsou zachovány i vlhké louky. Půdy od jihu jsou písčité a postupně k severu přecházejí ve středně těžké hlinité. Podnebí je teplé.

Navrhovaná výsadba:

č.90 –hrušeň(Pyrus) – může být stará odrůda, stromořadí podél polní cesty, optické zvýraznění cesty

č.91 – dub zimní(Quercus petraea) – soliter na křižovatce cest, orientační bod

Hrubé načrtnutí vize dalších výsadeb

Navržené výsadby jsou jen začátek: postupné osazování stromy a pásy křoví by mělo pokračovat spolu s komplexními pozemkovými úpravami, ale i méně rozsáhlými aktivitami jednotlivých obcí nebo zájmových spolků a sdružení, popřípadě angažovaných jednotlivců. Je však vždy vhodné dodržovat několik základních pravidel, z nichž nejpodstatnější je krajinný kontext a ekologické limity jednotlivých dřevin. Vždy je nejvhodnější pokusit se při výsadbě použít starší, přítomné dřeviny, lokální genofond místních odrůd, je – li nějaký.

Pokud ne, lze výběr samotných dřevin rozšířit mimo katastr obce a v klimaticky/stanovištně shodné zóně vybrat obdobné dřeviny odjinud.

Při výsadbách do volné krajiny je třeba vždy brát v úvahu charakter stanoviště samotného: například cenné teplomilné trávníky ani jejich degradační fáze, ve kterých jsou ještě přítomné vzácnější druhy stepní flóry, je ve většině případů vhodné nechat bez výsadeb. Naopak greenfields, zaniklé sady, postindustriální areály nebo okraje silnice a polních cest jsou pro výsadbu vhodné téměř vždy.

Samostatným tématem jsou výsadby druhů nepůvodních a často invazivních (například akátu, kaštanovníku nebo jírovce) – ve vhodně vybraných lokalitách může být jejich výsadba přínosem, zatímco v jiných spíš začátkem invaze a může končit poškozením většího úseku krajiny. Proto jsou do volné krajiny vhodné staré kulturní odrůdy a dlouhověké ovocné stromy nebo dominantní dřeviny potenciální přirozené vegetace (dub, habr, lípa, jasan); odvážnější výsadby exotických druhů by měly – když už – spíš směřovat do snáze kontrolovatelného území v intravilánech nebo jejich blízkém okolí.